

Skýrsla KÍ um stjórnarfund í norrænu kennarasamtökunum (NLS) 29. nóvember 2016 í Reykjavík.

Kennarasamtökin í NLS skiptast á að fara með formennsku til eins árs í senn og fara fundir fram í viðkomandi formennskulandi. Á þessu ári var hún hjá KÍ og á næsta ári tekur Lärarförbundet í Svíþjóð við keflinu, og til vara er Danmarks Lærerforbund. Fulltrúar KÍ í stjórn NLS eru Þórður Á. Hjaltested formaður KÍ, Aðalheiður Steingrímsdóttir varaformaður KÍ og Haraldur F. Gíslason formaður FL, og veita þau nánari upplýsingar um fundinn.

Helstu dagskrármál¹

Viðfangsefni fundarins skiptust í meginatriðum í eftirfarandi flokka:

- a) Hefðbundin fundarstörf
- b) Starfsáætlun NLS 2017
- c) Þematengd viðfangsefni
- d) Alþjóðamál og erindi
- e) Skýrslugjöf stjórnarmanna um menntapolítísk mál sem eru efst á baugi í þeirra löndum
- f) Fundir á vettvangi NLS 2017

a) Hefðbundin fundarstörf

Gengið var frá fundargerð síðasta stjórnarfundar NLS sem fór fram á Selfossi, 1. – 2. júní á þessu ári og lögð var fram skýrsla um starf NLS á árinu og ársreikningar sem sýndu ágæta afkomu. Starfsemi NLS er fjármögnuð með framlögum aðildarfélaganna sem eru reiknuð út frá hlutfalli félagafjölda hvers félags af heildarfjölda í NLS, en hann er nú rúmlega 598 þúsund félagar. Félagafjöldi KÍ er 1,7% af heildinni og er framlag KÍ til NLS á þessu ári 4.979 evrur.

b) Starfsáætlun NLS 2017

Meginþema starfsáætlunar NLS 2017 er „*Samspel och likvärdighet – en unik nordisk möjlighet*“ og undirþemu eru:

- „*Utbildning är vägen till en lyckad integration*“
- „*Kommersialiseringen av utbildningen – ett hot mot likvärdigheten?*“

Áherslurnar í starfi NLS 2017 eru í góðu samræmi við stefnu KÍ um skóla fyrir alla, velferð og menntun barna og ungmenna, og starf að þessum málum. Seinna undirþemað er byggt á ráðstefnu NLS um verslunarvæðingu og einkavæðingu menntunar á Norðurlöndunum sem haldin var í Ósló 29. – 30. mars 2016.² Þemu starfsáætlunar NLS 2017 eru í fylgiskjali með þessari skýrslu.

c) Þematengd viðfangsefni

Haldnir voru tveir fyrirlestrar um þemu í starfsáætlun NLS 2016 „Skóli framtíðarinnar og kennarar“ og „Kennarar í miðju skólaþróunar“. Jón Torfi Jónasson prófessor við kennaradeild Menntavísindasviðs HÍ hélt fyrirlestur um fyrra efnið og Sigurjón Mýrdal deildarstjóri í menntamálaráðuneytinu og formaður samstarfsráðs um starfsþróun kennara og skólastjórnenda fjallaði um hlutverk og verkefni samstarfsráðsins í starfsþróun kennara og skólastjórnenda og skólaþróun.

¹ Sjá fundargögnin hér <http://www.nls.info/arkiv.html?directory=2821>

² Sjá um ráðstefnuna hér <http://www.nls.info/kommersialisering-i-utbildningen-i-norden-2016.html>

Töluverðar umræður spunnust um starfsþróun kennara á Norðurlöndunum. Fram kom að sveitarfélögin í Danmörku hlaupi á eftir tískustraumum í starfsþróun kennara, skortur sé á gæðum í starfsþróun og að erfitt sé fyrir kennara að komast í burtu á starfstíma til að sækja starfsþróun. Í Finnlandi er ekki gert ráð fyrir afleysingum fyrir kennara til að losa sig úr kennslu til að sækja starfsþróun, mikill munur er á starfsþróun kennara eftir sveitarfélögum og er starfsþróun á vegum þeirra í slumpum. Fram kom að stefnt væri að því að koma á mentorakerfi fyrir kennara á næsta ári og að sveitarfélögin geti sótt í sjóði til að koma þessu stuðningskerfi á í skólunum.

d) Alþjóðamál og erindi

Greint var frá starfi á vettvangi Alþjóðasamtaka kennara að innleiðingu stefnumála sem samþykkt voru á síðasta heimsþingi samtakanna árið 2015, og frá starfi á vettvangi ETUCE, Evrópudeildar kennara. Næsta ISTP ráðstefna „International Summit on The Teaching Profession“ verður haldin í Edinborg, Skotlandi, 30. - 31. mars 2017.³

e) Skýrslugjöf stjórnarmanna um menntapólitísk mál sem eru efst á baugi í þeirra löndum

Hér er greint frá helstu atriðum sem komu fram í máli stjórnarmanna.

Í Finnlandi er verið að vinna að breytingum á vinnutíma kennara í grunnskólum og verður farið í þróunarverkefni á þessu sviði haustið 2017. Rætt er um að skipuleggja vinnutímann út frá ársstarfi kennara, með sveigjanlegri kennsluskyldu og að hægt verði að útfæra ákveðna þætti á vinnustaðnum, ef kennarar taka að sér meiri kennslu en sem felst í kennsluskyldunni þá hækka laun á móti. Einnig kom fram að mikill niðurskurður væri á fjármunum til starfsmenntunar í Finnlandi.

Í Svíþjóð er baráttan fyrir hærri launum kennara í forgrunni til að ráða bót á miklum kennaraskorti. Ríkisstjórnin hefur sett þrjár milljónir sek í verkefnið sem dugar ekki til að hækka laun allra kennara.

Hjá Danmarks Lærerforening er mikið rætt um markmiðin með grunnskólanum, skóla og menntun fyrir alla, aðferðir við að komast út úr þröngri markmiðsstýrðri kennslu sem sviptir kennara faglegu sjálfstæði og þær breytingar sem þurfi að gera á stjórnun skólans til að efla velferð og menntun nemenda og starfsgleði kennara. DLF greindi frá stefnu sem félagið hefur sett fram um „Den involverende fagforening“ sem gengur út á stuðning stéttarfélagsins við kennara, ráðgjöf og fræðslu, til að auka þátttöku þeirra í því að vinna að betri starfsskilyrðum í skólunum, en þetta er liður í undirbúningi næstu kjarasamninga sem verða á árinu 2018.⁴

f) Fundir á vettvangi NLS 2017

- Stjórnarfundur NLS 15.-16. maí, Svíþjóð
- Skólastjórnendavettvangur NLS 12.-14. september, Íslandi
- Forbundsseminarium NLS 18. – 20. september, Noregi „Lärarprofessionens nya utmaningar“
- Kennaranemavettvangur NLS 7. – 8. október, Finnlandi
- Stjórnarfundur NLS 29. – 30. nóvember, Svíþjóð
- Ákveðið var að hafa aðskilda fundi í skólastigadeildum NLS, tímasetningar komu ekki fram á fundinum

³ Sjá um ISTP ráðstefnuna 2016 <http://www.istp2016.org/>

⁴ Sjá viðtal við formann DLF um þetta starf <http://www.folkeskolen.dk/588229/bondo-laererne-kan-i-faellesskab-skabe-forandringer>

1. Inledning

Nordiska Lärarorganisationers Samråd, NLS utgår i sin verksamhet från bestämmelserna i sina stadgar och linjedragningarna i sin strategi- och strukturplan. De slår fast att lärarorganisationerna i Norden har stor nytta av ett strukturerat och aktivt erfarenhetsutbyte kring gemensamt beslutade teman, strategier och idéer inom aktuella verksamhetssektorer. Målet är en kvalitativt högtstående facklig- och utbildningspolitisk samverkan, som främjar, bevakar och tillvaratar lärarnas intressen särskilt i Norden, men också på europeisk och global nivå. Målet är också att främja en likvärdig utbildning av hög kvalitet. NLS står som aktör och koordinator för all verksamhet inom ramen för samrådet. Verksamhetsåret kommer att struktureras enligt de i NLS vedertagna principerna att spegla de aktuella frågorna utifrån utvecklingen och förhållandena i världlandet och på det internationella planet.

Verksamhetsåret 2017 kommer att domineras av den globala, speciellt den europeiska finanskrisens kraftiga inverkan på den offentliga sektorns finansiella rammar, som därmed påverkar utbildningens kvalitet och resurser. Finans- och flyktingkrisen inverkar också på de nordiska länderna och deras beslut i både arbetsmarknads- och utbildningspolitiska frågor. I kölvattnet av krisen kommer också lärarna att få tampas med misstillit och en allt större arbetsbelastning, som påverkar lärare i tjänst men också yrkets status och därmed söktrycket till lärarutbildningen. Kan vi som representanter för de nordiska lärarna öka tilliten till läraryrket kommer intresset för yrket att öka och på sikt också utbildningens kvalitet. Detta kan lärarna inte göra ensamma utan vi behöver samhällets stöd.

I krassa kristider är det lärarnas och deras organisationers uppgift att plädera för utbildning och påminna om utbildningens betydelse för likvärdighet och välfärd i samhället. Speciellt för små nationer som de nordiska är utbildningen kanske den viktigaste hörnstenen för ökad likvärdighet och konkurrenskraft och därmed för välfärdsbygget enligt nordisk modell. Utbildningen får aldrig ses som en kostnad utan som en investering i en bättre framtid.

Årets tema: Samspel och likvärdighet – en unik nordisk möjlighet

Den nordiska modellen utgår från att alla elever ska få chans att nå sin fulla potential, oansett vilken skola hen går på. Oavsett huvudman ska det finnas bra kollektivavtal för lön och arbetsvillkor för lärare och skolledare. Rätten och möjligheten att agera fackligt ska vara okränkbar. Yttrande- och meddelarfriheten är en grundbult för att både kontroll och fackligt arbete ska fungera. Regelverk, styrning och kontroll ska vara likvärdiga och det ska finnas tydliga sanktionsmöjligheter mot den som bryter mot regelverket.

Som välfärdssamfund borde vår uppgift vara att ge alla barn lika möjligheter för ett gott liv. Den nordiska skolans styrka har varit att barn i alla samhällsklasser gått i samma skola och fått samma grundutbildning.

Men de ökande klyftorna i samhället hotar den jämlika skolans ideal. Det finns en risk att den ökande segregeringen i samhället också segregerar våra skolor. Skillnaderna i kunskapsnivå inom årskullarna ökar och kan vara så stora att de motsvarar år av studier för elever i samma årsklass.

Utbildningen i sig är inte segregerad och vi skall undvika att tala bra och dåliga skolor, där undervisningen skulle vara bättre eller sämre.

Segregeringen som upplevs i skolan beror idag ofta på segregationen av bostadsområden och den ökande ojämlikheten mellan familjer. Skillnaderna mellan skolor hänger ofta samman med en ökad regional segregeringsutveckling. På sina håll går den socioekonomiska och etniska segregationen

mycket snabbt. Det gäller speciellt i de stora städerna. Tidigare förknippades segregationsproblemen med enslig landsbygd. I dag ser vi samma typ av enslighetsutveckling inom städerna.

De familjer som väljer skola åt sina barn, där det är möjligt, hör oftast till de högre samhällsklasserna. Möjligheterna till skolval har ökat ojämlikheten mellan familjer och förstärker tendensen att utbildning går i arv. Slutresultatet blir att skillnaderna verkligen ökar skolorna emellan. Just för att de som väljer, eller väljer bort närskolan, är barn med de bästa studieförutsättningarna.

Skolan är det ställe där alla barn och ungdomar möts. I skolan har vi en gyllene chans att bygga en god framtid åt alla barn. På det sättet har skolan en central roll, men skolan kan inte fungera ensam, den är och förblir en viktig del av vårt välfärdssamhälle.

Utbildning är vägen till en lyckad integration

En lyckad integration av nyanlända börjar i skolan. För att skolan ska lyckas med sitt integrationsuppdrag måste man satsa på skolan och lärarna. Skolan och lärarna spelar en avgörande roll för nyanländas möjlighet att skapa ett liv och en bra framtid. Därför måste lärarna få de bästa förutsättningarna för sitt uppdrag. I Norden tar vi emot många människor på flykt undan krig och fattigdom och lärarna har aldrig varit viktigare än nu för att klara integrationens utmaningar. Skillnaderna är stora i Norden men också de nationella skillnaderna är stora. Det finns skolor och kommuner som står för en stor del av mottagandet samtidigt som det finns kommuner, skolor och lärare som gärna skulle vara en del av att ge nyanlända elever en bra start, men som inte fått möjligheten än.

Utbildning är nyckeln till en bra integration. För elevernas skull måste lärarna ha bra förutsättningar, vilket betyder rimlig arbetsbelastning och rätt resurser. Om eleverna får det stöd de behöver och har rätt till, kan många fler lämna skolan med bättre resultat och ett ökat självförtroende. Det är något hela samhället vinner på.

Tusentals utbildade lärare som dessutom är flerspråkiga kommer till Norden. De måste snabbt få en kompletterande utbildning och handledning för att kunna börja undervisa. Modersmålet är avgörande för en bra skolgång, både här och nu och för integrationen på sikt. Det behövs satsningar på allt från modersmåls- och andra språks lärare till studiehandledning på modersmålet och större kunskaper om språkutvecklande arbetssätt.

De olika nordiska länderna, och de olika politiska partierna, är inne på vitt skilda lösningar i hela Norden. Men vi måste inse att det inte finns någon "quick fix" eller några enkla lösningar på flyktingsituationen. Vi står inför en långvarig period av migration till Europa. Viktigt är att tänka på helheten och att samarbeta över nationsgränserna, eftersom inget land kan klara den här krisen ensamt. Det nordiska samarbetet skall användas för att hitta gemensamma lösningar, men debatten tyder inte på att någon gemensam förståelse av hur Norden bör hantera flyktingsituationen skulle vara nära förestående. Här några exempel: Några politiker vill integrera även papperslösa invandrare i samhället, medan andra vill strama åt asylmottagandet. Några vill ha öppna gränser, medan andra vil ha strängare gränskontroller. Några ville hjälpa flyktingarna till Norden, medan andra menar att hjälpen borde skickas till närområdena.

Sverige är det land i Norden som tar emot flest flyktingar, och lyfts fram av vissa som ett lysande exempel för resten av länderna, medan andra tvärtom menar att den svenska lösningen utgör ett hot mot den svenska välfärdsstaten. För vissa representerar flyktingar en kostnad, medan andra framhäver att det är människor som har resurser som våra samhällen kan ha nytta av

Är det över huvud taget möjligt att tänka sig en gemensam nordisk politikutveckling på det här området när gapet är så stort mellan de olika politiska grupperingarna och mellan de nordiska

länderna? Vad kan vi som lärarorganisationer göra?

Kommersialiseringen av utbildningen – ett hot mot likvärdigheten?

Education International, EI:s kampanj "Global Response" - mot den ökande kommersialiseringen i utbildningen fick brett stöd från delegaterna vid den 7:e världskongressen i Ottawa 2015. Också på ETUCE-nivå har kampanjen rönt stort intresse och diskuterats väldigt mycket.

EI:s ordförande Susan Hopgood sagde på kongressen bland annat att kampanjen kommer att omfatta kommersialisering inom utbildning från tidig barndom till universitetet och tillade att kommersialisering i utbildningen är det största hotet mot allas rätt till likvärdig och kvalitativt god utbildning.

Resolutionen gav EI:s styrelse möjlighet, att lansera en global kampanj som engagerar förbunden och medlemsorganisationerna att möta den växande trenden att lägga ut utbildning till privata aktörer och involvera dem i utbildningsrelaterade verksamheter och tjänster. Resolutionen gav styrelsen också mandat att inrätta en EI-arbetsgrupp för privatisering och kommersialisering av utbildning.

Styrelsen beslöt på sitt möte för ett år sedan i Norge att kartlägga situationen i Europa i form av ett seminarium. Till seminariet inbjöds representanter för alla NLS-organisationer som arbetar eller bevakar kommersialisering i utbildningssektorn. Seminariet var välbesökt.

Målet med seminariet, som arrangerades 29.-30.3 Oslo, var att kartlägga hur kommersialisering påverkar medbestämmande och politisk styrning. Målet var också att jämföra lagstiftning om privat utbildning i de nordiska länderna och att utväxla erfarenheter om hur vi ser på och arbetar med kommersiella aktörer samt hur vi som organisationer kan samarbeta och stöda varann framöver om kommersialiseringen äventyrar allas rätt till en kvalitativt högtstående, jämlik och inkluderande skola.

Under nästa verksamhetsår 2017 är tanken att ta ett steg vidare och att inom NLS utveckla diskussionen och kunskapen om hur vi ser på kommersialiseringen i utbildningen. Vilka hot ser vi? Vilka är fördelarna? Hur ändrar kommersialiseringen lärarrollen? Hur ändrar kommersialiseringen lärarorganisationernas arbete?

NLS skal:

- inspirera och uppmuntra de nordiska lärarna till utveckling av en mera likvärdig skola
- följa upp vad som händer inom utbildningen i Norden genom att i styrelsen och sektorerna utbyta erfarenheter och verksamhetsstrategier och genom att inbjuda relevanta, sakkunniga politiker, forskare och arbetsmarknadsrepresentanter till diskussion kring årets tema
- skapa diskussion och annat erfarenhetsutbyte om ovan nämnda tema
- byta idéer och växla erfarenheter kring temat samspel och likvärdighet
- informera sina medlemsförbund om initiativ kring årets tema
- följa med och informera om den ekonomiska och utbildningspolitiska utvecklingen i Norden
- genom sitt arbete öka lärarnas möjligheter att påverka likvärdigheten i utbildningen

